

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: T.E.
Cím: Kiemelték a multból a várhegyi Fehérvári Kaput
Forrás: Királyrág Budapest 1957. V. 22

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Ösztályozás

902.6
Vár
"1951"

Személy:

Helyszám:

Budapest nyomda NV., Közp. városháza — 1896/50

16 Kiemelték a multból a várhegyi Fehérvári-kaput

Több mint egy százada, 1849 május 21-re virradó hajnalon, a Fehérvári-kapu mellett, a körbástyánál törték fel honvédekünk elsőnek a Várba, hogy rohammal visszavívják a császári csapatoktól a május 4 óta ágyúzott Budavárát, amelyet Hentzi Henrik osztrák tábornok védett *Máriássy* János ezredes, hadosztályparancsnok felhatolva honvédekével a Vár területére, a Lovarda-utcában már holtan lelte az előtte feljutott *Burdina* Alajos őrnagyot és az önkéntes élesapat parancsnokát, *Ghiczy* István századost. A hajnal felpirosító fényében ott állt már a roskadozó bástyán utánuk jövet hős honvédekével *Nagysándor* József hadtestparancsnok is, Kossuth és a köztársaság törhetetlen híve, aki négy és fél hónap mulva az aradi Tizenhárom között bitófán végezte szabadságharcos életét. Reggel öt órakor itt vetette papírra és innen küldte első jelzését: "... Tizenegy zászlóalj van a Várban!" Hentzi utcai harcban kapott sebében haldokolt... a bástyán a honvédsereg zászlóira hulltak a felkelő nap első sugarai...

A reakció császári kegyhajhászása, közel hat évtizede, éppúgy feláldozta a történelmi emlékü Fehérvári-kaput és körbástyát, mint Budavár többi három kapuját. A Várhegy délnyugati részén, a Tabánba, a mai Szébeny

Antal (volt Szarvas)-térre vezetett le a Várkapu vagy Újkapu (utóbb Ferdinánd-kapu). Noha Mária Terézia idején épült, ez volt a „legfiatalabb” kapu. A keleti oldalon állott a Vízi-kapu, amelynek régebben Bizanci-kapu volt a neve. 1686-ban a török sereg egyik fontos védőhelye volt. Egy pillér-maradvány van már csak belőle a Hunyadi János-úton. 1892-ben, Ferenc József megkoronázásának negyedszázados évfordulóján azért bontották le, mint 1896-ban a Bécsi kaput: ... június 8-án a koronát kísérő hagyományos díszmenet a Mátyás-templomból kijövet kényelmesen kibontakozhassék nyílásán át a Vár szűk utcái közül” és „hogy a bandériális díszmenet minél impozánsabban fejlődhessék ki...” Ime, a multban így pusztultak el műemlékeink egy-egy remélt királyi kiüntetésért!

A nyugati oldalon, a Krisztinavárosba nyílt a XV. században épült Fehérvári-kapu. Háromívű, boltozatos átjáróként a Várba beforduló út

fölött, egyemeletes magasságban a körbástyát és a mai bástyasétány bástyafalát kötötte össze, egy házhoz épülve. A Fehérvári-kapu belső oldalán, a Vérmező felé eső részen 1500-as évszámmal Buda legrégebb címere és Török Bálint várnagy nevének kezdőbetűi: „T. B. 1540.” is megmaradtak.

Új, korszerű műemlékvédő törvényünk célul tűzte ki, hogy a dolgozó nép számára megmentsse, megőrizze és vele megismertesse műemlékeinket. E rendeletnek köszönhetjük, hogy a budai várnegyed bástyafalakkal körülvett részét védett műemléki területté nyilvánították, a bástyákat a földtöltésekből kiemelték és elpusztult részeit megújítják. A várnegyed rendezésének és a műemlékek helyreállításának öt éves tervében most sor került a hajdani Fehérvári-kapu melletti nagyméretű bástya alapfalainak felkutatására és helyreállítására is. A Krisztinavárosra néző egykori körbástya falait máris felépítették és ott áll már a bástyasétányt és a körbástyát majd összekötő Fehérvári-kapu ívalakú faváza is. Rövidesen kiemelik a történelmi multból az egykori várkaput; hogy, újra fölépítve, emlékeztesse az utódokat a hajdani Budavárát körülfogó, véráztatta bástyafalakra és az 1849-iki szabadságharc egyik diadalmas színhelyére.

T. E.